

Pojęcia kluczowe: sztuczna inteligencja, prawo antymonopolowe, prawo ochrony konkurencji i konsumentów, praktyki ograniczające konkurencję, akt w sprawie sztucznej inteligencji, odpowiedzialność deliktowa

Barbara Sikoń

Sztuczna inteligencja a prawo ochrony konkurencji i konsumentów

ABSTRAKT

Głównym celem niniejszego artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak zgodnie z *de lege lata* obowiązującymi przepisami prawa prawidłowo określić status prawny i definicję sztucznej inteligencji. Niniejsze opracowanie ma za zadanie przedstawić również funkcje, jakie może pełnić sztuczna inteligencja w prawie ochrony konkurencji i konsumentów. Tezą opracowania jest konstatacja, iż sztuczna inteligencja może stanowić efektywne narzędzie służące przedsiębiorcom do jeszcze bardziej opłacalnego prowadzenia działalności gospodarczej. Do najpowszechniej używanych przez przedsiębiorców zaawansowanych algorytmów należą chatboty, voiceboty, inteligentni asystenci i silniki rekomendacji. Inną tezę stanowi twierdzenie, że odpowiedzialność deliktowa przedsiębiorców z tytułu działania lub zaniechania działania sztucznej inteligencji w obszarze prawa antymonopolowego nie może być wyłączona nawet w sytuacji, w której mamy do czynienia z zaawansowanymi, samouczącymi się w sposób nienadzorowany algorytmami. Przeciwna konkluzja bowiem wiązałaby się ze zbyt dużym ryzykiem nadużyć i poważną potencjalną szkodą dla konsumentów. Artykuł przedstawia również sposoby, za pomocą których sztuczna inteligencja może przyczynić się do ulepszenia działania organów antymonopolowych. Tytułem wniosków *de lege ferenda* ustawodawca powinien wprowadzić kompleksową i precyzyjną regulację prawną dotyczącą statusu prawnego sztucznej inteligencji oraz kwestii odpowiedzialności deliktowej za działania lub zaniechania zaawansowanych algorytmów.

I. WPROWADZENIE

Sztuczna inteligencja (dalej także jako: AI) przez wiele lat pozostawała w sferze zainteresowania jedynie naukowców oraz twórców dzieł fantastyki naukowej. Dopiero

na przestrzeni ostatnich lat sztuczną inteligencją – za sprawą pojawiania się coraz to nowszych rozwiązań opartych na AI a dostępnych już dla każdego – zainteresowało się szersze grono odbiorców, a w odpowiedzi na ten trend również ustawodawcy. Można wysnuć konkluzję, że potrzeba prawnego uregulowania kwestii związanych z korelacją sztucznej inteligencji na gruncie różnych gałęzi prawa jest czymś zdecydowanie więcej niż tylko suchym wymogiem prawodawcy. Wręcz przeciwnie, w tym przypadku to regulacje prawne niejednokrotnie nie nadążają za zmianami w dynamicznym rozwoju sztucznej inteligencji¹.

Obecnie sztuczna inteligencja jest jednym z głównych tematów debaty publicznej z zakresu kwestii społeczno-gospodarczych zarówno na szczeblu międzynarodowym, unijnym, jak i krajowym oraz jest powszechnie postrzegana za jeden z najbardziej relevantnych czynników wpływających na przemiany społeczne oraz rozwój gospodarczy².

Do najpopularniejszego rodzaju generatywnej sztucznej inteligencji należy CHAT GPT, mający już ponad 100 milionów użytkowników, którzy zadają mu bardzo szeroki wachlarz pytań – zaczynając od tych pytań dotyczących obaw o miejsce człowieka w przyszłości w świecie zdominowanym przez zaawansowane algorytmy, poprzez specjalistyczne pytania zawodowe czy odnoszące się do pracy domowej zadawanej w szkole, po pytania osobiste, a nawet tak trywialne kwestie jak przepisy kulinarne³.

Celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak sztuczna inteligencja może być wykorzystywana przez przedsiębiorców w prowadzeniu przez nich działalności gospodarczej i w kontakcie z konsumentami. Niniejsze opracowanie odnosi się także do kwestii ustalenia, w jaki sposób organy antymonopolowe mogą korzystać z zaawansowanych algorytmów, aby weryfikować, czy uczestnicy obrotu gospodarczego przestrzegają przepisów prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Praca formułuje również postulaty *de lege ferenda* odnoszące się do stworzenia odpowiednich przepisów mających charakter norm *ius cogens* celem stworzenia odpowiedniej płaszczyzny legislacyjnej umożliwiającej korzystanie ze sztucznej inteligencji.

Tezę badawczą niniejszego opracowania stanowi założenie, że sztuczna inteligencja może przyczynić się do urzeczywistnienia zasad prawa antymonopolowego w praktyce. Inną tezę badawczą jest konstatacja, że zaawansowane algorytmy mogą pełnić praktyki ograniczające konkurencję i c celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa obrotu prawno-gospodarczego nie powinno się zwalniać przedsiębiorców korzystających z nich z odpowiedzialności za potencjalne szkody spowodowane działaniem lub zaniechaniem sztucznej inteligencji⁴.

1 T. Zalewski, *Prawo sztucznej inteligencji*, Warszawa 2020, s. 1–2.

2 A. Piskorz-Ryń, *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, Warszawa 2022, s. 32–34.

3 M. Sewastianowicz, *Sztuczna inteligencja dużo może, także rozpowszechnić firmowe tajemnice*, Warszawa 2023, s. 65–67.

4 M. Derdak, *Czy androidy śnią o zmowach cenowych? Algorytmy cenowe, sztuczna inteligencja i prawo konkurencji*, „Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018/7, s. 80.

W niniejszej pracy wykorzystano metodę badawczą analityczną, metodę porównawczą i metodę dogmatyczną rozumianą jako analiza i wykładnia obecnie obowiązujących przepisów prawa, przy uwzględnieniu poglądów wyrażonych w orzecznictwie oraz doktrynie. Uzasadnieniem dla podjęcia rozważań we wskazanym powyżej zakresie jest brak wyczerpującego opracowania przedmiotowych zagadnień w nauce prawa i coraz powszechniejsze wykorzystanie sztucznej inteligencji w obrocie gospodarczym.

II. DEFINICJA POJĘCIA „SZTUCZNA INTELIGENCJA”

Samo zdefiniowanie pojęcia „sztuczna inteligencja” następuje już pewnych trudności. Wynika to przede wszystkim z trzech czynników. Po pierwsze, o ile samo prowadzenie analiz na temat możliwości zastosowania sztucznej inteligencji w różnych obszarach ludzkiej aktywności jest częste, o tyle rzadko prowadzone są szersze dyskusje dotyczące definicji terminu „sztuczna inteligencja”, dlatego *de lege lata* też próżno szukać definicji legalnej pojęcia „sztuczna inteligencja” w aktach prawnych⁵.

Po drugie, sama definicja pojęcia „inteligencja” jest newralgiczna i różnorodnie pojmowana. Termin „inteligencja” fluktuował na przestrzeni ostatnich dekad od rozumienia tego pojęcia tylko jako zdolności intelektualnych i umiejętności przyswajania nowych wiadomości do interpretowania tegoż pojęcia jako umiejętności kooperacji ze zdolnościami kreowanymi w sferze emocjonalnej czy też interpersonalnej ludzkiej psychiki.

Po trzecie, nauka na obecnym poziomie nie jest w stanie precyzyjnie określić stopnia ludzkiego pierwiastka w sztucznej inteligencji z powodu braku dostatecznej wiedzy o funkcjonowaniu mózgu człowieka, chociaż warte wspomnienia jest, że dosyć prężnie rozwija się dziedzina zajmująca się sieciami neuronowymi, które mają do celowo imitować ludzki mózg⁶.

Adekwatna, choć relatywnie ogólna definicja pojęcia „sztuczna inteligencja” wywodzi się bezpośrednio od analiz naukowca Alana Turinga. W świetle tej definicji sztuczna inteligencja oznacza zdolność maszyny do naśladowania lub imitowania ludzkiej inteligencji. Test przeprowadzony przez Alana Turinga przedstawia się następująco: sędzia – człowiek – prowadzi rozmowę w języku naturalnym z pozostałymi stronami. Jeśli sędzia nie jest w stanie wiarygodnie określić, czy któraś ze stron jest maszyną, czy człowiekiem, wtedy stwierdza się, iż maszyna przeszła pomyślnie test. Podstawowym założeniem tego eksperymentu jest to, że zarówno człowiek, jak

5 M. Nowakowski, *Na styku regulacji, czyli sztuczna inteligencja w sektorze finansowym – status quo i kierunki rozwoju prawa*, Warszawa 2019, s. 124–125.

6 M. Nowakowski, *Na styku regulacji...*, s. 134–136.

i maszyna próbują przejść test, zachowując się w sposób możliwie jak najbardziej zbliżony do ludzkiego behawioryzmu⁷.

Definicja zaproponowana przez Alana Turinga koresponduje z definicją ukształtowaną w Słowniku języka polskiego PWN, zgodnie z którą sztuczna inteligencja stanowi dział informatyki badający reguły rządzące zachowaniami umysłowymi człowieka i tworzący programy lub systemy komputerowe symulujące ludzkie myślenie⁸.

W doktrynie niekiedy wskazuje się na korelację pomiędzy istotą sztucznej inteligencji a pojęciem „produkt niebezpieczny” w rozumieniu art. 449¹ k.c.⁹ Zgodnie z literalnym brzmieniem art. 449¹ § 3 k.c. za produkt niebezpieczny uznaje się produkt niezapewniający bezpieczeństwa, jakiego można oczekiwać, uwzględniając normalne jego użycie¹⁰. O tym, czy produkt jest bezpieczny, decydują okoliczności z chwili wprowadzenia go do obrotu. W ślad za judykaturą niebezpieczeństwo produktu wynikać może z jego naturalnych właściwości (tzw. produkty niebezpieczne *per se*), jak to ma miejsce w odniesieniu do materiałów wybuchowych, broni, materiałów toksycznych, itp., czy też z jego nieodpowiedniej jakości, wywołanej wadami konstrukcyjnymi, produkcyjnymi lub instrukcyjnymi, w tym z jego nieodpowiednią prezentacją, reklamą czy instrukcjami użytkowania i konserwacji¹¹. Mając na względzie szerokie rozumienie potencjalnego niebezpieczeństwa produktu, można by uznać sztuczną inteligencję za wchodzącą w zakres terminu „produkt niebezpieczny”.

Takiej konstatacji przeczy jednak dosłowne brzmienie art. 449¹ § 2 k.c., zgodnie z którym produkt niebezpieczny jako rzecz ruchoma stosownie do art. 45 k.c. może mieć wyłącznie materialną formę. W związku z powyższą wykładnią za produkt nie mogą zostać uznane dobra niematerialne takie jak projekty techniczne lub programy komputerowe, nawet kiedy zostaną utrwalone na określonym nośniku informacji czy wprowadzone do urządzenia, z uwagi właśnie na brak wymaganej dla rzeczy postaci materialnej¹².

W literaturze przedmiotu pojawiają się jednakże głosy, zgodnie z którymi pojęcie produktu zostało określone przez ustawodawcę w art. 449¹ § 2 zbyt wąsko. Wykładnia funkcjonalna tego przepisu i wszechobecna cyfryzacja przemawiają za rozszerzającą interpretacją terminu „produkt niebezpieczny”. Zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny produkty takie jak oprogramowanie komputerowe, o ile

7 <https://web.archive.org/web/20110726153108/http://orium.homelinux.org/paper/turingai.pdf> (dostęp: 14.11.2023 r.).

8 <https://sjp.pwn.pl/sjp/sztuczna-inteligencja;2466532.html> (dostęp: 14.11.2023 r.).

9 Ustawa z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 z późn. zm.).

10 M. Woźniak-Cichuta, *Kto ponosi odpowiedzialność w gospodarce nowych technologii? Bezpieczeństwo produktów w erze sztucznej inteligencji, Internetu Rzeczy i robotyki* (w:) *Wyzwania dla prawa konsumenckiego w wymiarze globalnym, regionalnym i lokalnym*, red. M. Namysłowska, K. Podgórski, E. Sługocka-Krupa, Warszawa 2022, s. 357–358.

11 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 29.04.2016 r., (I Aca 20/16), LEX nr 2056671.

12 Z. Banaszczyk, *Art. 449¹ k.c.* (w:) K. Pietrzykowski, *Komentarz. Kodeks cywilny*, Warszawa 2008, t. 1, s. 1331.

tylko zostały inkorporowane do innego produktu, np. komputera lub telefonu, można uznać za produkt¹³.

Wobec sporu w doktrynie co do pojęcia „produkt niebezpieczny” oraz braku innej adekwatnej definicji legalnej odpowiadającej istocie sztucznej inteligencji słusznym postulatem *de lege ferenda* jest wprowadzenie przez ustawodawcę definicji legalnej tegoż terminu.

III. AKT W SPRAWIE SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

Konsekwencją wzrostu popularności oraz powszechności użytkowania sztucznej inteligencji jest próba zapewnienia bezpiecznych i zgodnych z *de lege lata* obowiązującymi przepisami w obszarze praw podstawowych, a także z innymi wartościami systemów sztucznej inteligencji wprowadzanych na rynek państw członkowskich UE¹⁴. Powyższa konstatacja stanowi *ratio legis* unijnego projektu aktu w sprawie sztucznej inteligencji. Uzgodniony przez Radę UE wyżej wspomniany projekt rozporządzenia został już zaopiniowany pozytywnie przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, Europejski Bank Centralny oraz Europejski Komitet Regionów. Aktualnie jest przedmiotem negocjacji pomiędzy Radą UE a Parlamentem Europejskim¹⁵.

W przedmiotowym projekcie rozporządzenia zaaprobowano podejście oparte na analizie ryzyka i ustanowiono jednolite, horyzontalne ramy prawne dotyczące sztucznej inteligencji, aby zapewnić możliwie jak najbardziej stabilną pewność prawa. W założeniu ma się to przyczynić do wspierania innowacji w zakresie AI, umożliwić efektywne wdrażanie *de lege lata* i *de lege ferenda* obowiązujących przepisów o prawach podstawowych i bezpieczeństwie, a także stworzyć jednolity rynek dla zastosowań sztucznej inteligencji¹⁶.

We wspomnianym projekcie zawężono termin „sztuczna inteligencja” do systemów opracowanych przy wykorzystaniu mechanizmów uczenia się maszyn oraz podejść opartych na logice i wiedzy, aby odróżnić sztuczną inteligencję od mniej skomplikowanych systemów. Ponadto wprowadzono zakaz wykorzystywania AI do celów oceny punktowej zachowań społecznych obywateli oraz zakazano korzystania z systemów sztucznej inteligencji wykorzystujących podatność osób znajdujących się w ciężkim położeniu z uwagi na kryteria społeczne lub ekonomiczne¹⁷. Na gruncie projektu wypracowano też kompromis, zgodnie z którym uznano, że organy ścigania są uprawnione do korzystania z systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej

13 J. Rajski, *Odpowiedzialność za produkt niebezpieczny w świetle nowych przepisów kodeksu cywilnego*, „PPH” 2001/100, s. 25.

14 R. Bujalski, *Akt o sztucznej inteligencji [projekt UE]*, Warszawa 2022, s. 23–24.

15 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/HIS/?uri=CELEX:52021PC0206&qid=1671031275662> (dostęp: 14.11.2023 r.).

16 R. Bujalski, *Akt o sztucznej...*, s. 27–28.

17 I. Małobęcka-Szwast, *Akt w sprawie sztucznej inteligencji – nowe wyzwania dla prawników*, „Prawo i Praktyka” 2022/4, s. 33–34.

w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej jedynie w ściśle określonych przypadkach. Wprowadzono również kategorię systemów wysokiego ryzyka sztucznej inteligencji, która może powodować poważne naruszenia praw podstawowych lub inne istotne zagrożenia. Kryteria, które muszą zostać spełnione przez sztuczną inteligencję wysokiego ryzyka, są precyzyjne technicznie, dzięki czemu są czytelne i relatywnie łatwe do oceny oraz raportowania w dokumentacji technicznej, do sporządzania której są zobligowani na podstawie Kodeksu spółek handlowych, ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości i innych aktów prawnych przedsiębiorcy¹⁸.

W oparciu o rozporządzenie Akt w sprawie sztucznej inteligencji ma zostać powołany specjalny organ, jakim będzie Rada ds. Sztucznej Inteligencji. Organ ten ma w założeniu posiadać stosunkowo dużą autonomię i relatywnie szeroki zakres kompetencji w strukturze zarządzania przewidzianej w akcie o sztucznej inteligencji. Rada ta ma utworzyć stałą podgrupę służącą jako platforma dla szerokiego grona zainteresowanych stron. Warto w tym miejscu podkreślić, że w kontekście kar za naruszenia przepisów aktu o sztucznej inteligencji projekt rozporządzenia przewiduje proporcjonalne pułapy administracyjnych kar pieniężnych dla przedsiębiorców należących do sektora małych i średnich przedsiębiorców oraz przedsiębiorstw typu *start-up* w celu zachęcania ich do wdrażania innowacyjnych rozwiązań związanych z zaawansowanymi algorytmami¹⁹.

IV. RELACJE POMIĘDZY SZTUCZNĄ INTELIGENCJĄ A URZĘDEM OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Dyskusje dotyczące korelacji sztucznej inteligencji z prawem odbywają się również w obszarze prawa konkurencji, tj. na rynku intensywnie korzystającym z technologii cyfrowych. Sztuczna inteligencja z wysokim stopniem prawdopodobieństwa odgrywać będzie coraz bardziej doniosłą rolę zarówno w stosunkach prywatnych pomiędzy przedsiębiorcami, jak i z punktu widzenia publicznoprawnych relacji przedsiębiorcy na linii – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów a przedsiębiorca²⁰.

Sztuczna inteligencja może stać się sprzymierzeńcem wykorzystywanym przez Prezesa UOKiK w ochronie prawa konsumentów. Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (OPI PIB) wygrał w 2022 r. ogłoszony przez Prezesa UOKiK konkurs na opracowanie i wdrożenie narzędzia, które pomoże w prosty sposób wykryć abuzywne zapisy w umowach zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami. Zwycięski projekt zakłada, że umowy będą zbierane za pomocą *web crawler*, czyli internetowego robota indeksującego, a zaawansowane algorytmy je przeanalizują

18 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15698_2022_INIT&from=PL (dostęp: 14.11.2023 r.).

19 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15698_2022_INIT&from=PL (dostęp: 14.11.2023 r.).

20 <https://www.pwc.pl/artykuly/ai-a-prawo-konkurencji.html> (dostęp: 20.05.2023 r.).

i dokonają porównania ich postanowień z rejestrem klauzul niedozwolonych, w którym znajduje się ponad 10.000 zapisów. Co istotne, narzędzie ma docelowo wyszukiwać nie tylko zapisy literalnie identyczne, a również zapisy podobne, zawierające na przykład wyrazy bliskoznaczne. Baza abuzywnych klauzul powstała zarówno w oparciu o wzory umów udostępnione w Internecie, jak i na podstawie danych dostarczonych przez konsumentów wraz z zawiadomieniem w związku z podejrzeniem naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień umownych składanym do Prezesa UOKiK, o którym to zawiadomieniu jest mowa *explicite* w art. 99a ustawy z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów²¹. Stosownie do art. 99a ust. 2 pkt 3 u.o.k.i.k. w zw. z art. 23a u.o.k.i.k. i art. art. 385¹ § 1 k.c. zawiadomienie powinno zawierać wskazanie postanowienia wzorca umowy naruszającego zakaz stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w 385¹ § 1 k.c. Wyżej wskazane narzędzie będzie wykorzystywane do wyszukiwania klauzul abuzywnych w umowach zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami, regulaminach oraz na stronach internetowych firm, platformach e-commerce i sklepów internetowych. Dzięki zastosowaniu sztucznej inteligencji będzie możliwa relatywnie szybka weryfikacja zdecydowanie większej ilości danych niż obecnie²².

Z punktu widzenia dzisiejszego stopnia zaawansowania techniki jak najbardziej realne wydaje się zastosowanie sztucznej inteligencji w pracy biegłych sądowych. Co prawda w Założeniach do strategii AI w Polsce dostrzeżono taką możliwość w odniesieniu do biegłych tylko w sprawach karnych, ale nie ma żadnych przeciwwskazań do stosowania ich w sprawach administracyjnych, sądownoadministracyjnych oraz cywilnych²³. Mając na względzie możliwość gromadzenia i analizowania niemal nieskończonej ilości na bieżąco pojawiającej się literatury przedmiotu oraz orzeczeń, sztuczna inteligencja może w niedalekiej przyszłości wspomóc, a nawet zastąpić organ w rozstrzyganiu kwestii takich jak to, czy w danym stanie faktycznym doszło przykładowo do popełnienia praktyk ograniczających konkurencję czy też koncentracji przedsiębiorców²⁴.

Obecnie do najbardziej znanych systemów AI służących do analizy prawa należy ROSS, który specjalizuje się w prawie upadłościowym, prawie własności intelektualnej i prawie pracy w USA. Przygotowując odpowiedź na pytanie, ROSS znajduje właściwe przepisy prawa i orzecznictwo oraz przygotowuje projekt notatki, która jest następnie oceniana przez ludzi. Pozwala to zaoszczędzić nawet do 30 godzin podczas

21 Ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 594), dalej u.o.k.i.k.

22 <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/8571586,sztuczna-inteligencja-uokik.html> (dostęp: 14.11.2023 r.).

23 A. Bieliński, *Potencjalne obszary zastosowania sztucznej inteligencji w postępowaniu cywilnym – czy obecnie ma to rację bytu i czy jesteśmy na takie rozwiązania gotowi?*, „Studia Prawnicze: rozprawy i materiały” 2022/33, s. 22.

24 M. Tegmark, *Życie 3.0. Człowiek w erze sztucznej inteligencji*, Warszawa 2019, s. 245–246.

analizy jednej sprawy²⁵. W Polsce natomiast coraz większym zainteresowaniem cieszy się projekt dotyczący pozasądowego postępowania a wdrażany przez IUS.AI spółkę z o.o. z siedzibą w Warszawie na rzecz Ultima Ratio – Sądu Arbitrażowego przy Stowarzyszeniu Notariuszy. System ten zajmuje się stosunkowo prostymi, lecz czasochłonnymi czynnościami takimi jak analiza porównawcza spraw oraz judykatury, opracowanie projektu uzasadnienia orzeczenia po dokonaniu analizy materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i stanowisk stron²⁶.

V. SZTUCZNA INTELIGENCJA JAKO NARZĘDZIE UŻYwane PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW

Z perspektywy prywatnoprawnej sytuacji przedsiębiorcy technologia oparta na działaniu zaawansowanych algorytmów w sposób diametralny zmieniła proces decyzyjny przedsiębiorców, zwłaszcza w zakresie polityki cenowej, analityki predykcyjnej, a także automatyzacji podejmowania decyzji. Przede wszystkim decyzje mogą być podejmowane przez przedsiębiorców znacznie szybciej, albowiem dane pułapy cenowe są automatycznie dopasowywane do konkretnych grup docelowych, a produkty w sposób bardzo kompatybilny dopasowywane do indywidualnych potrzeb danych konsumentów. Tym samym przedsiębiorcy mogą również oszczędzić i nie zatrudniać sztabu specjalistów, którzy tradycyjnie analizowaliby różne czynniki. Powyższe zjawiska oddziałują pozytywnie na wydajność produkcji i pracy, koszty inwestycji oraz znacząco skracają długość procesu decyzyjnego²⁷.

Sztuczna inteligencja jest wykorzystywana przez przedsiębiorców głównie w postaci chatbotów. Działanie chatbotów przejawia się w prowadzeniu konwersacji z klientem w formie pisemnej lub ustnej w celu jak najszybszego sklasyfikowania i rozwiązania problemu²⁸.

Wart zasygnalizowania jest w tym miejscu problem związany z voicebotami i chatbotami, z których przedsiębiorcy coraz częściej korzystają w kontaktach z konsumentami. Samo korzystanie z voicebotów i chatbotów nie stanowi jeszcze deliktu prawa ochrony konkurencji, lecz z danych, którymi dysponuje UOKiK, wynika, że konsumenci zgłaszają wiele zastrzeżeń co do działania tych narzędzi. Dotyczy to w szczególności postępowań reklamacyjnych, gdyż odpowiedzi chatbotów lub voicebotów są niejednokrotnie niemerytoryczne i nie prowadzą do rozwiązania

25 M. Araszkiewicz, *Sztuczna inteligencja i prawo do wyjaśnienia*, Kraków 2018, s. 36.

26 Ł. Goździaszek, *Perspektywy wykorzystania sztucznej inteligencji w postępowaniu sądowym*, „Przegląd Sądowy” 2015/10, s. 34–35.

27 P. Książak, *Prawo cyborgów (1). Wprowadzenie w problematykę*, „Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerharda” 2022/9, s. 11–12.

28 M. Dargas-Draganik, *Wykorzystanie sztucznej inteligencji w postępowaniach sądowych na przykładzie Chin i Estonii*, „Czasopismo Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego” 2022/22, s. 19–21.

danego problemu. Innym mankamentem jest brak możliwości przejścia na rozmowę z człowiekiem²⁹.

Następnym narzędziem, z którego chętnie korzystają przedsiębiorcy, są tzw. inteligentni asystenci. Inteligentnych asystentów można określić jako programy wykorzystywane przez przedsiębiorców w celu podziału bieżących zadań i poprawienia organizacji działań wewnątrz firmy. Mają priorytetowe znaczenie dla działania dużych przedsiębiorców³⁰.

Innym narzędziem używanym przez przedsiębiorców są silniki rekomendacji. Silniki rekomendacji stanowią inteligentne zaawansowane algorytmy, które segregują dane pod kątem ich użyteczności na potrzeby wyszukiwania konkretnych informacji czy przeprowadzania raportu. Silniki rekomendacji są szczególnie skuteczne w przypadku, gdy przedsiębiorca potrzebuje dostępu do określonych danych znajdujących się na różnych nośnikach³¹.

VI. SZTUCZNA INTELIGENCJA JAKO NARZĘDZIE DO POPEŁNIENIA DELIKTÓW PRAWA OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Korzystanie ze sztucznej inteligencji wiąże się również z pewnym stopniem ryzyka. Odnośnie do wyżej wspomnianego procesu decyzyjnego należy podkreślić, że zautomatyzowane procesy decyzyjne oparte na zaawansowanych algorytmicznych systemach z uwagi właśnie na ten mechaniczny, zero-jedynkowy, wysoce stronniczy charakter mogą utrwaląc krzywdzące podziały społeczne oraz powielając szkodliwe stereotypy³².

Sztuczna inteligencja tworzy także nowe płaszczyzny do zmów cenowych stanowiących rodzaj zakazanych porozumień ograniczających konkurencję stosownie do art. 6 ust 1 pkt 1 u.o.k.i.k. Artykuł 6 ust. 1 u.o.k.i.k. można podzielić na dwie części. W pierwszej części w ust. 1 zamieszczono klauzulę generalną, ustanawiającą zakaz porozumień antykonkurencyjnych. W drugiej części zawarty został katalog tego rodzaju porozumień. Przedmiotowy katalog ma tylko przykładowy charakter, o czym świadczy zawarty w art. 6 ust 1 *in fine* zwrot „w szczególności”³³. Zakazem z art. 6 ust. 1 pkt 1 objęte są zarówno porozumienia między przedsiębiorcami reprezentującymi stronę popytu, czyli ustalającymi ceny zakupu, jak i występującymi po stronie podaży, czyli ustalającymi ceny sprzedaży. W ślad za orzecznictwem należy wskazać,

29 M. Boroń, *Sztuczna inteligencja w służbie praw konsumenta. UOKiK planuje wdrożyć nowe narzędzia*, „Gazeta Prawna” 2022/10, s. 23–24.

30 A. Grendys, *Elektroniczny sąd arbitrażowy dla przedsiębiorców dostanie wsparcie AI*, Warszawa 2019, s. 43–33.

31 M. Hetmański, *Słaba i silna sztuczna inteligencja*, „Computerworld” 2017/5, s. 21.

32 <https://ksiegowosc.infor.pl/wiadomosci/5722900,chatboty-algorytmy-sztuczna-inteligencja-a-prawa-konsumenta-stanowisko-uokik.html> (dostęp: 14.11.2023 r.).

33 K. Kohutek, Art. 6 (w): K. Kohutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 243–244.

że dla istoty porozumienia cenowego nie jest konieczne, aby porozumienie to zawiązali wszyscy konkurenci funkcjonujący na rynku. Wystarczy, że uczynią to co najmniej dwa podmioty³⁴.

Przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k. zakazuje zarówno porozumień ustalających ceny w sposób bezpośredni, jak i tylko pośredni. Z bezpośrednim ustalaniem cen mamy do czynienia w razie jednoznacznego określania ceny towaru, czyli wskazania konkretnej kwoty, za którą towar ma zostać zbyty bądź poniżej lub powyżej jakiej wysokości nie może być sprzedawany. Pośrednie ustalenie ceny interpretuje się jako osiągnięcie przez strony porozumienia odnośnie do czynników wpływających na wysokość ceny takich jak ograniczenia w zakresie udzielania promocji, ustalenie zasad kalkulacji cen przykładowo poprzez odwołanie się do stawek za godzinę pracy albo przez przyjęcie określonego wzoru matematycznego dla kalkulacji lub ustalenia wspólnej ceny sprzedaży, terminów płatności³⁵. Sztuczna inteligencja może znaleźć zastosowanie zwłaszcza w przypadku analizy ewentualnego wystąpienia pośredniego ustalania cen, ponieważ może generować, przetwarzać i porównywać bardzo szeroki zakres informacji.

Porozumienia stanowiące delikt prawa konkurencji mogą zostać wdrożone za pomocą zaawansowanych algorytmów, które pełnią wówczas rolę środka komunikacji. W tej sytuacji sztuczną inteligencję można porównać do zaawansowanych technologicznie narzędzi³⁶.

Orzecznictwo wskazuje, że – jak wynika już z samej wykładni językowej art. 6 ust. 1 u.o.k.i.k. – zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Posłużenie się spójnikiem „lub” oznacza, że sklasyfikowanie określonego porozumienia jako mającego antykonkurencyjny cel zwalnia z wymogu udowodnienia antykonkurencyjnego skutku tego porozumienia³⁷. Oznacza to, że już samo zawarcie porozumienia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k., jest zakazane. Nie ma znaczenia, czy postanowienia przedmiotowego porozumienia doszły do skutku. Zatem już same uzgodnienia w zakresie ograniczeń cenowych w ramach danego porozumienia z wykorzystaniem sztucznej inteligencji można uznać za niedozwoloną praktykę.

Wobec powyższego optymalne rozwiązanie, które pomogłoby wyeliminować popełnianie praktyk ograniczających konkurencję przy użyciu sztucznej inteligencji w przyszłości, mógłby stanowić na przykład system, który wykrywałby tzw. „słowa kluczowe” świadczące o możliwości zawarcia bezpośrednio lub pośrednio porozumienia będącego deliktem prawa antymonopolowego. Powinien także istnieć system, który

34 Wyrok Sądu Antymonopolowego z 1.03.1993 r. (XVII Amr 37/92), LEX nr 10983.

35 K. Kohutek, *Art. 6 (w.) K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o...*, s. 245–247.

36 M. Derdak, *Czy androidy śnią o...*, s. 82.

37 Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z 24.03.2004 r., (XVII Ama 29/03), LEX nr 124535.

przeciwdziałałby usuwaniu treści wiadomości wygenerowanych przez sztuczną inteligencję, aby uniemożliwić zacieranie dowodów popełnienia zakazanych praktyk ograniczających konkurencję *post factum*.

Jak doprecyzowuje judykatura, nie są przejawem porozumienia ograniczającego konkurencję, a w szczególności mającego postać uzgodnionego zachowania z art. 6 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k., tzw. paralelne zachowania przedsiębiorców, świadomie dopasowujących się do powstałej sytuacji na danym rynku właściwym. Jako normalna reakcja rynkowa, świadome dopasowywanie się do zmieniających wymagań rynku, między innymi w zakresie ofert cenowych konkurentów, nie jest zakazane. Różnica pomiędzy dozwolonym zachowaniem paralelnym a niedozwolonym porozumieniem ograniczającym konkurencję tkwi w tym, że w pierwszym przypadku mamy do czynienia jedynie z racjonalnie uzasadnionym naśladownictwem zachowań innych konkurentów, w drugim zaś – z zawartym w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie porozumieniem konkurentów. Jeżeli podążanie przez przedsiębiorców za cenami konkurentów poprzedzone jest jakimikolwiek bezpośrednimi lub pośrednimi kontaktami między przedsiębiorcami, których celem lub skutkiem jest wpływanie na decyzje rynkowe niektórych z nich lub ujawnienie ich zamierzeń, objęte jest ono zakazem porozumień cenowych. Istotne znaczenie dla ustalenia istnienia porozumienia ograniczającego konkurencję zawartego w formie poufnej zmowy mają skoordynowane zachowania na rynku uczestników tego porozumienia nakierowane na osiągnięcie celu sprzecznego z prawem³⁸.

Sztuczna inteligencja poprzez dokładną analizę konkretnych zachowań przedsiębiorców połączoną z interpretacją właściwych przepisów prawa mogłaby pomóc w odróżnianiu porozumień ograniczających konkurencję od dozwolonych paralelnych zachowań.

Na gruncie polskiego orzecznictwa nie ma jeszcze przykładów deliktów popełnionych za pomocą sztucznej inteligencji lub przez sztuczną inteligencję. Wartą uwagi jest sprawa, w której na koreańską spółkę NAVER została nałożona w dniu 6.10.2020 r. kara pieniężna przez koreańską komisję ochrony konkurencji. Spółka NAVER prowadziła platformę wyszukiującą i porównującą oferty większości sklepów internetowych działających na terenie Korei Południowej. Koreańska komisja antymonopolowa uznała, że spółka NAVER dostosowała kryteria rankingów wyszukiwania w ten sposób, że kryteria rankingów w znaczący sposób faworyzowały spółkę³⁹. Przekładając powyższy stan faktyczny na grunt polskiego ustawodawstwa, powyższe działanie odpowiadałoby naruszeniu prawa antymonopolowego z art. 9 ust. 2 pkt 5 u.o.k.i.k., tj. przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji. Przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków

38 Wyrok Sądu Najwyższego z 9.08.2006 r., (III SK 6/06), LEX nr 354144.

39 <https://m.koreaherald.com/view.php?ud=2021006000715> (dostęp: 14.11.2023 r.).

niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji jest równoznaczne z podejmowaniem działań, które znacząco utrudniają, bądź też nawet zupełnie uniemożliwiają podjęcie lub rozwój działalności gospodarczej konkurentom dominującego przedsiębiorcy, a w rezultacie prowadzą do wykluczenia wspomnianych konkurentów z danego rynku właściwego⁴⁰. Delikt z art. 9 ust. 1 pkt 2 u.o.k.i.k. należy do ograniczeń konkurencji o charakterze wykluczającym i wymierzony jest wprost przeciwko funkcjonowaniu mechanizmu konkurencji⁴¹. Nadużycia pozycji dominującej wskazane w art. 9 ust. 2 pkt 2 może dopuścić się jedynie ten przedsiębiorca, który ogranicza produkcję, zbyt lub postęp techniczny pomimo posiadanych przez siebie stosownych możliwości, składających się łącznie na jego potencjał produkcyjny, dystrybucyjny, badawczo-rozwojowy oraz potencjał w zakresie możliwości zbytu, uwarunkowany istnieniem stosownego popytu na przedmiotowe produkty.⁴² Szkoda w brzmieniu art. 9 ust. 2 pkt 2 powinna być rozumiana nie jako każde naruszenie prywatnych interesów kontrahentów czy konsumentów, ale takie naruszenie, które jednocześnie stanowi naruszenie interesu publicznego, uzasadniające interwencję antymonopolową organu ochrony konkurencji⁴³.

W świetle powyższych rozważań optymalnym rozwiązaniem byłoby zaopatrzenie sztucznej inteligencji, z której korzystałby przedsiębiorcy, w mechanizmy bezpieczeństwa takie jak zapory uniemożliwiające manipulację danymi.

Do tej pory raportowane sprawozdania organów antymonopolowych związane z korzystaniem ze sztucznej inteligencji były dość mocno ograniczone i sprowadzają się do szablonowych spraw związanych z ustalaniem cen sprzedaży pomiędzy konkurentami oraz pomiędzy dostawcą a odbiorcą, w których przedsiębiorcy w celu wdrożenia uprzednio zawartego porozumienia korzystali z programów komputerowych monitorujących lub dostosowujących ceny sprzedaży towarów. Mającym precedensowy charakter rozstrzygnięciem była decyzja brytyjskiego organu ochrony konkurencji (tj. *Competition and Markets Authority*) z dnia 12.08.2016 r. w sprawie *Trod Ltd v. GB eye Ltd*³. Przedmiotowa sprawa dotyczyła dwóch przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie internetowej sprzedaży plakatów za pośrednictwem brytyjskiego oddziału spółki Amazon. Przedsiębiorcy ci korzystali wspólnie ze specjalnie dostosowanego oprogramowania, które automatycznie korygowało ceny produktów oferowanych przez nich za pośrednictwem sprzedażowej platformy internetowej. Założeniem działania tego algorytmu było wdrożenie uprzedniego porozumienia przedsiębiorców odnośnie do niekonkurowania w zakresie

40 C. Banasiński, *Polskie prawo antymonopolowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2018, s. 149–153.

41 Wyrok Sądu Najwyższego z 13.05.2008 r., (III SK 30/07), LEX nr 511741.

42 M. Szydło, *Nadużywanie pozycji dominującej*, Warszawa 2010, s. 163.

43 Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z 12.05.2014 r., (XVII AmA 16/13), LEX nr 2155801.

cen⁴⁴. Przekładając powyższy stan faktyczny na grunt polskiego ustawodawstwa, należy stwierdzić, że takie zachowanie przedsiębiorców stanowiłoby delikt z art. 6 ust. 1 pkt 6, tj. ograniczanie dostępu do rynku lub eliminowanie z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem. Skutek ograniczania dostępu do rynku oznacza, że w konsekwencji obowiązywania danego porozumienia działalność na rynku staje się dla przedsiębiorców ekonomicznie nieopłacalna. Nie ma przy tym żadnego znaczenia, czy ograniczenie dostępu do rynku odnosi się do przedsiębiorców, którzy dopiero planują wejść na dany rynek, czy do przedsiębiorców, którzy już na danym rynku prowadzą działalność gospodarczą. Ponadto ograniczenie dostępu do rynku powstaje zarówno w przypadku pogorszenia sytuacji podmiotów niebędących stroną porozumienia, jak i poprzez polepszenie sytuacji jego uczestników⁴⁵.

Podobnie za praktykę ograniczającą konkurencję w postaci utrudnienia dostępu do rynku lub eliminowania z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem można uznać działania dwóch konkurujących ze sobą brytyjskich dostawców gazu i energii elektrycznej (Economy i EGEL), którzy zawarli z firmą Dyball. Spółka Dyball dostarczała Economy oraz Egel oprogramowanie, które informowało konkurujące ze sobą spółki o zasięgu klientów. W ten sposób Economy i Egel agresywnie pozyskiwali klientów innych firm. Wszyscy uczestnicy tej zmowy (w tym firma IT) zostali ukarani finansowo w 2019 r. przez U.K. Gas and Electricity Markets Authority, nie wykluczając spółki dostarczającej oprogramowanie bazujące na sztucznej inteligencji⁴⁶.

Komisja Europejska w dniu 24.07.2018 r. wydała cztery decyzje, kolejno w sprawie *COMP/40465 Asus*, *COMP/40469 Denon & Marantz*, *COMP/40181 Philips* oraz *COMP/40182 Pioneer*, w których to sprawach po raz pierwszy uznała, że sztuczna inteligencja została użyta do praktyk antykonkurencyjnych. Producenci sprzętu komputerowego wyznaczali swoim dystrybutorom ceny stałe lub ceny minimalne, a później wpływali pośrednio na ich decyzje cenowe za pomocą oprogramowania opartego na zaawansowanych algorytmach poprzez to, że w przypadku stwierdzenia przez producentów odchylenia od narzuconej ceny, dystrybutorzy byli karani ze strony producentów sankcjami takimi jak nagłe wstrzymanie dostaw⁴⁷. Komisja Europejska w swoich rozstrzygnięciach podkreśliła, że ze względu na stosowanie przez innych uczestników rynku algorytmów cenowych, dla których danymi wejściowymi są ceny

44 <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57ee7c2740f0b606dc000018/case-50223-final-non-confidential-infringement-decision.pdf> (dostęp: 14.11.2023 r.).

45 Wyrok Sądu Najwyższego z 14.01.2009 r., (III SK 26/08), LEX nr 584997.

46 [https://content.next.westlaw.com/practical-law/document/I47f90210823111e9adfea82903531a62/Ofgem-fines-Economy-Energy-E-Gas-and-Electricity-and-Dyball-Associates-for-infringing-the-Chapter-1-prohibition?viewType=FullText&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://content.next.westlaw.com/practical-law/document/I47f90210823111e9adfea82903531a62/Ofgem-fines-Economy-Energy-E-Gas-and-Electricity-and-Dyball-Associates-for-infringing-the-Chapter-1-prohibition?viewType=FullText&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) (dostęp: 14.11.2023 r.).

47 https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40181/40181_417_3.pdf (dostęp: 14.11.2023 r.).

stosowane przez tych dystrybutorów, taka praktyka może mieć szczególnie istotny negatywny wpływ na dany rynek właściwy⁴⁸.

VII. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA DELIKT ANTYMONOPOŁOWY POPEŁNIANY PRZEZ SZTUCZNĄ INTELIGENCJĘ

Newralgiczną kwestią jest zwłaszcza sytuacja, kiedy sztuczna inteligencja skonstruowana zostaje w sposób umyślnie prowadzący do niedozwolonego w świetle prawa antymonopolowego porozumienia. Tytułem przykładu sztuczna inteligencja może zostać zaprojektowana w taki sposób, aby mogła wymieniać się szczegółowymi informacjami wrażliwymi i w skojarzony sposób ustalać wysokość cen dwóch lub więcej przedsiębiorców. Powyższy przypadek należałoby uznać za przejaw uzgodnionej koordynacji działań przedsiębiorców, która mieści się w szerokim pojęciu „porozumienia w prawie konkurencji”. W świetle tego zagadnienia najbardziej kluczowa wydaje się kwestia odpowiedzialności za naruszenie prawa konkurencji przy użyciu sztucznej inteligencji. W ślad za powyższym relewantne jest pytanie, w którym momencie sztuczna inteligencja przestaje być tylko narzędziem służącym człowiekowi do wdrożenia jego zamiarów, a staje się samodzielnym bytem o określonej autonomii, zdolnym do podejmowania własnych, niezależnych decyzji, których rezultaty mogą być odmienne od intencji człowieka⁴⁹.

Prima facie, ewidentne jest w wyżej przytoczonym przykładzie zawinienie ze strony przedsiębiorcy, który korzystając z takiego zaawansowanego algorytmu, powinien mieć świadomość, że w przypadku użycia przez innego przedsiębiorcę podobnego algorytmu nastąpi zmowa cenowa lub inny rodzaj deliktu prawa ochrony konkurencji⁵⁰.

Nawet w sytuacji, w której przedsiębiorca korzysta ze sztucznej inteligencji, która nie została docelowo skonstruowana tak, aby umożliwić przedsiębiorcom popełnianie praktyk ograniczających konkurencję, ale zawiera luki lub błędy, których reperkusję stanowi koordynacja cen z rywalizującymi algorytmami, na przedsiębiorcę może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna przez Prezesa UOKiK, albowiem na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k. na przedsiębiorcę można nałożyć karę, jeżeli chociażby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu zawierania porozumień naruszających konkurencję⁵¹. Możliwość nałożenia kary pieniężnej wskazanej w art. 106 ust. 1 pkt 1 u.o.k.i.k. nie jest bowiem uzależniona od tego, czy przedsiębiorca miał zamiar stosowania niedozwolonych praktyk, czy też dopuścił się tych praktyk nieumyślnie, tj. nie mając świadomości, że postępuje w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi

48 https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40469/40469_329_3.pdf (dostęp: 14.11.2023 r.).

49 M. Derdak, *Czy androidy śnią o...*, s. 24–25.

50 M. Derdak, *Czy androidy śnią o...*, s. 24–25.

51 T. Skoczny, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*, Warszawa 2014, s. 1336.

obyczajami. Tym samym przesłankę do nałożenia kary pieniężnej nie stanowi wina, w tym wina umyślna. Niemniej jednak okoliczność, czy naruszenie prawa antymonopolowego nastąpiło w sposób zawiniony, czy też nieumyślny, jest relevantnym czynnikiem brany pod uwagę w szczególności przy ustalaniu wysokości kary. Faktyczna wysokość kary musi być bowiem, w pierwszej kolejności, odzwierciedleniem winy, z jaką związane jest naruszenie zakazu⁵².

Kolejną sytuację do hipotetycznego rozważania stanowi przypadek, w którym pomimo dochowania należytej staranności w projektowaniu, wdrażaniu i korzystaniu ze sztucznej inteligencji, jej działanie prowadzi do rezultatów odmiennych od intencji człowieka. Z takim stanem rzeczy możemy mieć do czynienia w przypadku wysoce zaawansowanej sztucznej inteligencji samouczącej się, która może korzystać z procesu nienadzorowanego uczenia maszynowego⁵³.

W tym miejscu warto wskazać różnice pomiędzy samouczeniem się sztucznej inteligencji nadzorowanym a samouczeniem się nienadzorowanym. W uczeniu nadzorowanym mamy do czynienia z ludzkim nadzorem nad kreowaniem funkcji odwzorowującej sposób reakcji systemu na dane wejściowe. Taka kontrola przejawia się w tworzeniu zestawu danych uczących, czyli łączeniu wielu bodźców uczących oraz poszukiwanych przez nadzorcę odpowiedzi na nie. W konsekwencji system ma zapamiętać prawidłową odpowiedź na dany bodziec wejściowy i zgeneralizować dane wyuczone na nowe przypadki. Natomiast uczenie nienadzorowane opiera się na braku obecności precyzyjnej lub nawet zbliżonej odpowiedzi w danych uczących. Przykładem uczenia nienadzorowanego jest uczenie przez wzmacnianie, które jest niezbędne z punktu widzenia kształtowania przez przedsiębiorców polityki cenowej⁵⁴. Ta metoda przejawia się w wyznaczaniu przez sztuczną inteligencję optymalnej polityki działania w zupełnie nowym dla niej środowisku w oparciu o interakcje z tymże środowiskiem. Jedyną informacją, na której sztuczna inteligencja bazuje, jest sygnał wzmocnienia, który osiąga wysoką wartość, kiedy algorytm podejmuje właściwe decyzje, lub niską, gdy popełnia błąd⁵⁵.

Warte podkreślenia jest twierdzenie, iż nawet takich sytuacji nie powinno się postrzegać jako przypadki wyłączające odpowiedzialność przedsiębiorcy. Takie sytuacje należy bowiem traktować jako funkcje ukryte, za które przedsiębiorca bierze na siebie ryzyko w momencie podjęcia decyzji o korzystaniu ze sztucznej inteligencji. Przeciwna konstatacja tworzyłaby zbyt szerokie pole do potencjalnych nadużyć, ponieważ przedsiębiorcy mogliby wówczas chętniej korzystać z ryzykownych, słabo

52 Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z 24.05.2006 r., (XVII Ama 17/05), LEX nr 194953.

53 J. Wątor, *Robot odpowie za swoją pracę? Już musimy rozmawiać, jak to regulować*, „Business Insider” 2017/4, s. 16.

54 R. Skibiński, *Odpowiedzialność za sztuczną inteligencję będzie uregulowana*, „Prawo.pl” 2022/10, s. 18–19.

55 T. J. Sejnowski, *Deep Learning. Głęboka rewolucja. Kiedy sztuczna inteligencja spotyka się z ludzką*, Warszawa 2019, s. 57–58.

przetestowanych zaawansowanych algorytmów w celu dążenia jedynie do możliwie jak największej maksymalizacji zysków za wszelką cenę⁵⁶.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że wdrożenie sztucznej inteligencji do różnych dziedzin życia będzie stanowić przełom na miarę pojawienia się sieci internetowych na przełomie XX i XXI wieku. Widoczny jest w ostatnich latach wzrost świadomości technologicznej wśród przedsiębiorców, którzy coraz częściej dostrzegają szereg korzyści płynących z korzystania ze sztucznej inteligencji w prowadzeniu działalności gospodarczej. Również organy administracji publicznej, w tym organy antymonopolowe, mogą używać zaawansowanych algorytmów w celu weryfikacji przestrzegania przez podmioty gospodarcze przepisów prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Mając na względzie rosnącą popularność sztucznej inteligencji, przedsiębiorcy powinni postrzegać wydatki związane z wdrażaniem sztucznej inteligencji do swojej działalności nie przez pryzmat wydatków i kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, a w kategorii budowania pozytywnej reputacji wśród klientów i odpowiedniej renomy na rynku właściwym oraz inwestycji na przyszłość. Nie bez znaczenia pozostaje, że zaawansowanie technologiczne ma korzystny wpływ na zwiększenie konkurencyjności danego przedsiębiorstwa⁵⁷.

W ramach wniosków *de lege ferenda* warto zauważyć, że sztuczna inteligencja może też stanowić zagrożenie na rynku właściwym. Ustawodawcy powinni stworzyć precyzyjne regulacje o charakterze *ius cogens*, które regulowałyby status prawny sztucznej inteligencji i kwestie odpowiedzialności deliktowej za działania i zaniechania zaawansowanych algorytmów. Ustawa w tym zakresie zachęciłaby efektywnie przedsiębiorców do wdrażania zaawansowanych technologii. Powyższe rozwiązanie legislacyjne zapewniłoby również odpowiedni stopień bezpieczeństwa konsumentom⁵⁸.

Właściwym postulatem *de lege ferenda* wydaje się być brak wyłączenia odpowiedzialności za działania lub zaniechania sztucznej inteligencji nawet w przypadku mechanizmów uczących się w sposób nienadzorowany. Taki postulat ma wskazane wyżej uzasadnienie prawne, etyczne i aksjologiczne. Przeciwna konstatacja rodziłaby zbyt duże ryzyko nadużyć i stanowiłaby płaszczyznę do wyrządzenia szkody konsumentom będącym słabszą stroną stosunku prawnego⁵⁹.

Oдноśnie do postulatów w zakresie sztucznej inteligencji, z której korzystałyby w nieodległej przyszłości przedsiębiorcy, to powinna ona być zaopatrzona

56 A. Chłopecki, *Sztuczna inteligencja – szkice prawnicze i futurologiczne*, Warszawa 2018, s. 156.

57 M. Boroń, *Sztuczna inteligencja w służbie...*, s. 18–19.

58 S. Cydzik, *Roboty odgrywają coraz większą rolę i wymagają odrębnych przepisów*, „Rzeczpospolita” 2017/4, s. 10.

59 J. Wątor, *Robot odpowie za swoją pracę?...*, s. 18.

w mechanizmy bezpieczeństwa takie jak zapory uniemożliwiające manipulację danymi. Ponadto powinna być w pewien sposób kontrolowana przez sztuczną inteligencję, która byłaby w posiadaniu organu antymonopolowego.

apl. adw. Barbara Sikoń

Doktorantka w Szkole Nauk Społecznych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (dyscyplina: nauki prawne), aplikantka adwokacka w Okręgowej Izbie Adwokackiej we Wrocławiu

Doctoral student at the School of Social Sciences at the Faculty of Law, Administration and Economics of the University of Wrocław (discipline: legal sciences), trainee advocate at the District Bar Association in Wrocław
ORCID: 0000-0003-2336-351

ABSTRACT

Keywords: *artificial intelligence, anti-monopoly law, competition and consumer protection law, competition-restrictive practices, act on artificial intelligence, tort liability*

Artificial intelligence in the context of competition and consumer protection law

The main purpose of this article is to answer the question how, in accordance with currently applicable law, the legal status and definition of artificial intelligence can be correctly determined. This study is also intended to present the functions that artificial intelligence can perform in competition and consumer protection law. The thesis statement of the article is that artificial intelligence can be an effective tool for entrepreneurs to run their business even more profitably. The advanced algorithms most commonly used by entrepreneurs include chatbots, voicebots, intelligent assistants and recommendation engines. Another thesis statement is that we cannot exclude tort liability of entrepreneurs for actions or omissions of artificial intelligence in the area of antitrust law, even in a situation when we are dealing with advanced unsupervised self-learning algorithms, because the contrary conclusion would involve too much risk of abuse and potential serious harm to consumers. The article also presents the ways in which artificial intelligence

can contribute to improving the work of antitrust authorities. As for proposals of legislative amendments, the legislator should introduce a comprehensive and precise legal regulation regarding the legal status of artificial intelligence and the issue of tort liability for actions or omissions of advanced algorithms.

Bibliografia:

- Banasiński Cezary**, *Polskie prawo antymonopolowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2018
- Banaszczyk Zbigniew**, Art. 449¹ k.c (w:) K.Pietrzykowski, *Komentarz. Kodeks cywilny*, Warszawa 2008, t. 1
- Bieliński Andrzej**, *Potencjalne obszary zastosowania sztucznej inteligencji w postępowaniu cywilnym – czy obecnie ma to rację bytu i czy jesteśmy na takie rozwiązania gotowi?*, „Studia Prawnicze: rozprawy i materiały” 2022/33
- Boroń Marek**, *Sztuczna inteligencja w służbie praw konsumenta. UOKiK planuje wdrożyć nowe narzędzia*, „Gazeta Prawna” 2022/10
- Bujalski Rafał**, *Akt o sztucznej inteligencji [projekt UE]*, Warszawa 2022
- Chłopecki Aleksander**, *Sztuczna inteligencja – szkice prawnicze i futurologiczne*, Warszawa 2018
- Cydzik Szymon**, *Roboty odgrywają coraz większą rolę i wymagają odrębnych przepisów*, „Rzeczpospolita” 2017/4
- Dargas-Draganik Monika**, *Wykorzystanie sztucznej inteligencji w postępowaniach sądowych na przykładzie Chin i Estonii*, „Czasopismo Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego” 2022/22
- Derdak Michał Konrad**, *Czy androidy śnią o zмовach cenowych? Algorytmy cenowe, sztuczna inteligencja i prawo konkurencji*, „Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018/7
- Goździaszek Łukasz**, *Perspektywy wykorzystania sztucznej inteligencji w postępowaniu sądowym*, „Przegląd Sądowy” 2015/10
- Grendys Aleksandra**, *Elektroniczny sąd arbitrażowy dla przedsiębiorców dostanie wsparcie AI*, Warszawa 2019
- Hetmański Marek**, *Słaba i silna sztuczna inteligencja*, „Computerworld” 2017/5
- Kohutek Konrad**, Art. 6 (w:) K. Kohutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2014
- Księżak Paweł**, *Prawo cyborgów (1). Wprowadzenie w problematykę*, „Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerharda” 2022/9
- Małobęcka-Szwast Iga**, *Akt w sprawie sztucznej inteligencji – nowe wyzwania dla prawników*, „Prawo i Praktyka” 2022/4
- Nowakowski Michał**, *Na styku regulacji, czyli sztuczna inteligencja w sektorze finansowym – status quo i kierunki rozwoju prawa*, Warszawa 2019

- Piskorz-Ryń Agnieszka**, *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, Warszawa 2022
- Rajski Jan**, *Odpowiedzialność za produkt niebezpieczny w świetle nowych przepisów kodeksu cywilnego*, „PPH” 2001/100
- Różański Krzysztof**, *Sztuczna inteligencja rozwój, szanse i zagrożenia*, „Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki” 2007/2
- Sejnowski Terrence**, *Deep Learning. Głęboka rewolucja. Kiedy sztuczna inteligencja spotyka się z ludzką*, Warszawa 2019
- Sewastianowicz Monika**, *Sztuczna inteligencja dużo może, także rozpowszechnić firmowe tajemnice*, Warszawa 2023
- Skibińska Regina**, *Odpowiedzialność za sztuczną inteligencję będzie uregulowana*, „Prawo.pl” 2022/10
- Skoczny Tadeusz**, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2014
- Szydło Marek**, *Nadużywanie pozycji dominującej*, Warszawa 2010
- Tegmark Max**, *Życie 3.0. Człowiek w erze sztucznej inteligencji*, Warszawa 2019
- Widłak Tomasz**, *Robo-etyka cnót: o androidach, prawie i kształtowaniu ludzkiego charakteru (w:) Blade Runner. O prawach quasi-człowieka*, Gdańsk 2021
- Wątor Jakub**, *Robot odpowie za swoją pracę? Już musimy rozmawiać, jak to regulować*, „Business Insider” 2017/4
- Woźniak-Cichuta Monika**, *Kto ponosi odpowiedzialność w gospodarce nowych technologii? Bezpieczeństwo produktów w erze sztucznej inteligencji, Internetu Rzeczy i robotyki (w:) Wyzwania dla prawa konsumenckiego w wymiarze globalnym, regionalnym i lokalnym*, red. M. Namysłowska, K. Podgórski, E. Sługocka-Krupa, Warszawa 2022
- Zalewski Tomasz**, *Prawo sztucznej inteligencji*, Warszawa 2020